

מבין משאבים 2217
כ"ז טבת תשע"ט 4
ינואר 2019

הרעות/חיים גורי

על הנגב יורד ליל הסתיו
ומצית כוכבים חרש חרש
עת הרוח עובר על הסף
עננים מהלכים על הדרך .

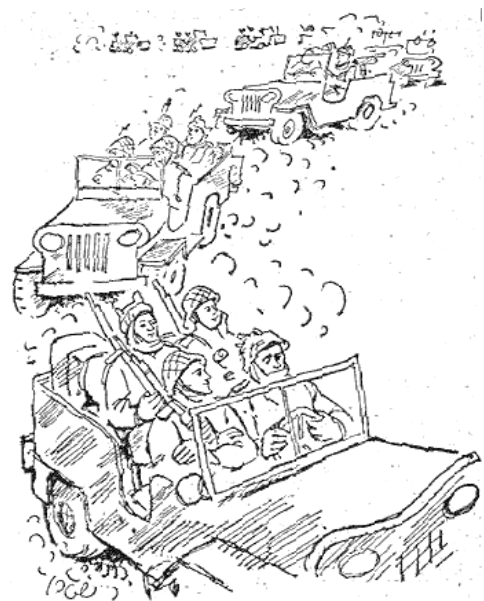
כבר שנה לא הרגשנו כמעט
איך עברו הזמנים בשדותינו
כבר שנה ונותרנו מעט
מה רבים שאינם כבר בינינו .

אך נזכור את כולם
את יפי הבלורית והתואר
כי רעות שכזאת לעולם
לא תיתן את ליבנו לשכוח
אהבה מקודשת בדם
את תשובי בינינו לפרוח .

הרעות נשאנוך בלי מילים
אפורה עקשנית ושותקת
מלילות האימה הגדולים
את נותרת בהירה ודולקת .

הרעות כנערייך כולם
שוב בשמך נחייך ונלכה
כי רעים שנפלו על חרבם
את חייך הותירו לזכר .

ונזכור את כולם...

הצלון מוקדש לזכרו של חברנו יוחנן לריז ל"א

מה הצלון:

יוחנן לריז - קורות חיים

אבא שליו ירון לריז

אבא'ה שליו נצמי לריז

אבא אהוב שליו הדס לריז

סבא שליו ניצן לריז

אירון, נצמי והדס/ נריה שחור

איוחנן חמי היקרא ציפי לריז

אמשפחת יוחנן לריז/ משה בו דרוך (מוריס)

יוחנן היקרא כוכי

יוחנן שכן יקרא רבקה קדמ

תודה אנקית/ יצקה צנהר

היכרותי המאוחרת והמרתקת עם יוחנן לריז/ צנת מאור

מכתב שכתב שוליק ריפמן ל"א איוחנן בהאיצו לשנת 90

ממרוט גילי-אפולוא/ יוחנן לריז

יוחנן לריז ל"א

כ"ח באב תרפ"ד - י"ח בטבת תשע"ט

28.8.1924-26.12.2018

יהי לזכרו ברוך

יוחנן זריז – קורות חיים

יוחנן זריז נולד באוגוסט 1924, בן בכור לדבורה ויהודה. אחיו נחמיה שנולד אחריו נפטר ממחלה בגיל שנה כך שליוחנן לא היו זיכרונות ממנו. אביו יהודה קיבל את הכינוי זריז בכינרת והיה ממייסדי אירגון המגן. השם הייחודי זריז הפך לשם המשפחה הרשמי של יוחנן ובני המשפחה.

כאשר היה יוחנן בן 3 נפטר אביו. אימו שעלתה גם היא לארץ בגפה בתקופה שלימים תקרא העליה השלישית, התקשתה מאוד לפרנס את עצמה ואת בנה הקטן והעבירה אותו למשמורת כילד חוץ לקיבוץ גבעת השלושה שם היו לה מכרים וחברים שהסכימו לעזור. בקיבוץ עברו עליו שנות הילדות והנעורים כחלק מקבוצת הילדים בני גילו. יוחנן תאר את גיל הנעורים כתקופה מאוד אינטנסיבית של עניין ועשייה עם תחושת שליחות ואחריות. תחושה שהמשיכה ללוות אותו גם בחייו הבוגרים.

בסוף כיתה יא נשלח יוחנן לקורס המכים הראשון של הגדנ"ע ומשם, בסיום הלימודים היה זה אך טבעי שיתגייס לפלמ"ח. בפלמ"ח התקדם יוחנן במעלה התפקידים והדרגות תוך מילוי משימות רבות ומגוונות כגון פיקוד על פיצוץ גשר דמיה בליל הגשרים. למלחמת העצמאות הגיע יוחנן בתפקיד מפקד הגדוד השביעי שנלחם באזור אשדוד וגשר עד הלום. בהמשך עבר לפקד על הגדוד הרביעי בחטיבת הראל ובין השאר השתתף בקרבות כיבוש משטרת הרטוב. כשפורק הפלמ"ח הודח יוחנן מתפקידו ע"י בן גוריון כיוון שעמד על עקרונותיו, דבר שנשאר כצלוקת שלא הגלידה שנים רבות. לאחר מאבק עיקש של יוחנן הוא הוחזר לשירות הצבאי ב-1956 ע"י משה דיין.

לאחר המלחמה חזר יוחנן לגבעת השלושה ומשם יצא לסמינר באפעל שם פגש את רותי, אהבת חייו. בעקבות רותי שהייתה ממקימות משאבים שקם כחלק מחזון ההתיישבות בנגב, הצטרף יוחנן לקיבוץ שהפך למשאבי שדה. בקיבוץ הקימו יוחנן ורותי את משפחתם ונולדו להם שלושה ילדים: ירון, נעמי והדס. וצירפו למשפחתם את חמי כהן ויעקב ענבר שהיו ילדי חוץ בקיבוץ והם ובני משפחותיהם הפכו לחלק בלתי נפרד מהמשפחה. במהלך השנים ביתם של רותי ויוחנן היה בית לילדי חוץ ובני גרעינים רבים.

בקיבוץ מילא יוחנן תפקידים רבים, ריכז וועדות, היה מזכיר פנים וגזבר ועבד בענפי חקלאות שונים. מחוץ לקיבוץ היה ראש המועצה הראשון של רמת נגב, בתקופתו נקבעו גבולות המועצה, וכן מילא תפקידים כלכליים שונים במסגרת התנועה הקיבוצית. את כל התפקידים מילא באחריות ובמסירות.

הזוגיות של יוחנן ורותי הייתה אמיצה חברית ואוהבת. יוחנן ליווה אותה בכל אשר עשתה הן בימים טובים בהם עסקה בהוראה בכתובה ובמחקר והן בשנים בהן חלתה ונזקקה לטיפולו המסור. עם כל פעילותו הענפה בצבא ובקיבוץ תמיד ייחס חשיבות רבה למשפחה, לרותי ולילדים ומאוחר יותר לנכדות ולנכד מהם זכה תמיד לאהבה והערכה.

יוחנן נפטר לאחר שהסתיימה כתיבת הספר של סיפור חייו. עד יומו האחרון היה צלול, מתעניין ומעורב בחיי הקיבוץ. הוא טופל באהבה ע"י ג'ובינס, וילדיו ובעיקר ירון וציפי הגרים

בקיבוץ. יוחנן סיפר שבכל ערב הוא מסתכל על תמונתה של רותי לפני השינה, מדבר אליה ומתגעגע. היום אנחנו נפרדים ממך יוחנן. מודים לך על כל פועלך הרב למען המדינה והקיבוץ, על החינוך הטוב שאפיין אותך ועל האהבה הרבה שהבאת לחיינו. סלח לנו אם לא טיפלנו בך או לא הבנו אותך כראוי ואנחנו בוודאי עוד נתגעגע אליך רבות. תהיה נשמתך צרורה בצרור חיינו.

אבא fe

אבא היה בן 94 ולמרות שהייתי מודע לגילו ולכך שלא חיים לנצח עדין מותו בא לי בהפתעה, קשה לי לקבל שאבא שלי לא חי. אבא שלי, יוחנן זריז, התנדב לפלמ"ח בגיל 18 מיד לאחר שסיים את לימודיו. מאז הפלמ"ח בנה את האישיות שלו. הוא חי לפי רוח הפלמ"ח שבה המנון הפלמ"ח ובעיקר המילים "לפקודה תמיד אנחנו" היוו דרך חיים ולא מליצה. הדוגמא האישית "נאה דורש נאה מקיים" הייתה נר לרגליו ולפיה הוא חי, ואולי זה משותף לפלמ"חניקים. הוא היה איש של מעשים, ומחויבות לאתגרים של העם והמדינה, צנוע. ותמיד על כך התגובה שלו, כאשר ענת שרגאי עשתה את הסרט "והגדת לבניך" עליו, היא שאלה אותו איזה זיכרון הכי חזק הוא לוקח מימיו בפלמ"ח, הוא ענה שמכל הקרבות שהשתתף בהם הוא לוקח אתו לתמיד דווקא קרב שבו הגדוד שעליו פיקד, נכשל וביצע נסיגה קשה עם הרבה נפגעים, ובקרב הזה לפי עדות שעליה כתב משולם סיקרון מפי מיטלמן המפקד שלו (המפקד של משולם), אבא הפגין אומץ ופיקוד ועבר בין חייליו כדי לעודד אותם שישבו אש וביצעו נסיגה ולא בריחה, נשאר צנוע. מה שהוא ראה ככישלון, אותו לוחם ראה כדוגמא לאומץ, מופת של פיקוד בקרב. אסיים במילים של אבא שלי "כשאני מביט לאחור על חיי אני חש סיפוק ונחת. אין לי על מה להתלונן, אני בסך הכל אדם בר מזל".

ירון

אבא'ה fe

במשרד שלי, במשרד הרווחה בתל אביב, תלויה תמונה שלך, כילד קטן בן שנתיים. התמונה במשרד חשובה לי ומזכירה לי תמיד, מאיפה באתי ולאיפה אני רוצה ללכת. מזכירה לי את מסע חייך- ילד רך שחווה אובדן אב ואח. ילד שהיה כל עולמה של אמו (סבתא דבורה) שאהבה והייתה גאה בך, אשר רצתה עבורך את הטוב ביותר שיכלה לתת.

ולכן סידרה אותך במשפחת חברים בקיבוץ גבעת השלושה. ואתה שהתחלת את חיך ממקום לא פשוט, הפכת לגאוות קיבוץ גבעת השלושה כאשר התגייסת לפלמ"ח ועשית חייל בתפקידים חשובים וכמג"ד פיקדת על קרבות מאד לא פשוטים. והכל בצנעה וברצינות וביסודיות - תכונות כל כך מוכרות שליוו אותי במהלך חיי. ובהמשך הקמת משפחה עם אמא, משפחה שהייתה הכל עבורך. הקשר שלך עם אמא היה כל כך מיוחד, חיבור חזק ומשמעותי של שני אנשים שבעצם גדלו כמעט ללא משפחה. ונתנו זה לזה ביטחון ואהבה וחיים. כמו שאמא הייתה אומרת שאתה היית הסלע והביטחון עבורה, והיא הייתה הקריירה העניין השותפות והאהבה עבורך. ואני מעולם לא ראיתי אתכם רבים וכשגדלתי, שאלתי אותך פעם, אם הייתם רבים ואמרת לי שלא, כי אתה תמיד היית מוותר... וכך האישי, המשפחתי והמקצועי מתערבבים אצלי, ואתה ואמא שהטבעתם בי את סיפור חייכם ועיצבתם אותי למי שאני! המשפחה שלנו צמחה מאובדן ואתם לימדתם אותנו משפחה והורות.

בתור ילדה תמיד ידעתי שאם אני רוצה משהו - אני פונה אלייך, לא ביקשתי הרבה אבל כשהייתי צריכה משהו, ידעתי שאתה לא תעמוד בפני כשאני מבקשת ולכן תמיד היית הכתובת שלי לכל מה שהייתי צריכה. היית עבורנו אבא עם לב רחב, והרבה טוב לב ולמרות שזה היה מכעיס את אמא לעתים, זכית וזכינו שהיית האבא הטוב שלא אומר לא!

ולמרות הקשר הכל כך הדוק ומיוחד עם אמא, גילית תעצומות נפש והצלחת להתמודד עם מותה וחסרונה עם הרבה כאב ולהתיישב על כיסא מנהיג המשפחה לאחר מותה של אמא. הפכת להיות הדמות המחברת במשפחה עם הטלפונים הקבועים כל יום שישי בחמש, שומע בקשב רב את הסיפורים על הנכדים ואחר כך חולק אותם עם שאר בני המשפחה. ובערוב ימייך אבא, זכית למתנה הגדולה ביותר - לג'ובינס האיש הנפלא שכל כך אהבת ושבזכותו הגעת לאריכות ימים! ג'ובינס היקר שטיפל בך במסירות ואהבה. ואתה פתחת את ביתך ואת ליבך לו וללידיה ולכל קהילת המטפלים בקיבוץ. נהנית מכך שהיו מגיעים לחגוג אצלך את חגיגהם, להשתתף בסעודות שלהם והם תמיד דאגו להכין עבורך את האוכל פחות חריף ולעטוף אותך באהבה וכבוד. והייתה לך עדנה. זכית לטיפול, לו לא זכית, כילד קטן ונהנית והתמסרת בכל ליבך. אבא יקר היית עבורי איש גדול גדול, בעל זיכרון פנומנלי,

זוכר ומזהה את כל מי שפגשת ונגע בחייך .
מכיר כל פינה בארץ ובילדותי בנסיעות המשפחתיות, תמיד יודע להגיד לי איפה אנחנו ומה זה
המקום אליו הגענו.

מן אבא שיודע הכל, שקט מאופק, רציני ויסודי, ותמיד תמיד חיוך רחב על פנייך! נאחו
באופטימיות בכל שינוי חיובי בבריאותך. איש טוב ורואה טוב.
אבא היו לך חיים ארוכים מלאים ומגוונים. לא תמיד היית מאושר, לא תמיד מצאת את
מקומך, לא הכל חלקת ושיתפת, אבל הכל אספת בשקט שלך, אלייך .
ומעל הכל הייתה עבורך המשפחה, אנחנו הילדים, הכלה, החתנים, והנכדים,
שידענו, שאנחנו הכל עבורך! ושאתה אוהב אותנו מאד מאד.
חושבת שידעת עד כמה אתה אהוב וכמה אתה יקר לנו ולכולם.

בשנה האחרונה עשינו איתך את ספר חייך , בעזרת אירה היקרה, סיפור החיים שלך מזיכרוןך
ומפיך. ואתה כפי שאתה יודע, סיפרת בהרחבה בפרטי פרטים את סיפור חייך ובו פרק גדול
ומכובד של הפלמ"ח ועד הסוף עוד הקפדת על "קוצו של יוד" בתיקונים חוזרים ונשנים. זכית
לקרוא את העותק הראשון וכל כך התרגשת והוצפת זיכרונות.
גם בבית החולים שכבר בקושי הצלחת לדבר, חזרת ואמרת לי שהפרק שבו אנחנו כתבנו עליך
כל כך ריגש אותך. וזכינו שנתת לנו מתנה כזאת נפלאה של סיפור חייך בספרך וזכינו לומר לך
באמצעות תהליך כתיבת הספר את המשמעות שלך עבורנו ואת שאנחנו חשים אוהבים
ומוקירים בך! וזכית לשמוע ולקרוא את הדברים!

לסיום רוצה להגיד תודה לאנשים חשובים שבזכותם הארכת ימים!
לירון וציפי המסורים שטיפלו ודאגו לכל צרכייך ונתנו לך בית ומשפחה בקיבוץ! שסעדו אותך
ביום יום , ולג'ובינס המקסים והיקר שעטף אותך באהבה בדאגה ובטיפול שלא רבים זוכים לו.
וכמובן לכל חברי הקיבוץ שאהבתכם הייתה כל כך חשובה עבורו ולצוות המרפאה שטיפל בך
במסירות עד אין קץ וכמו שענית בביקור הרופאים האחרון, לרופא בבית החולים ששאל: "איד
מגיעים לגיל כזה במצב כזה?" ענית, שזה בזכות הטיפול המסור של ג'ובינס והצוות הרפואי
בקיבוץ.

ולך אבא תודה, שהיית אבא שלי, תודה על מי שהיית ותודה שהארכת חיים וכך זכיתי שתהיה
שותף באירועים משמעותיים בחיי.

אוהבת אותך עד מאד אני ואיתי יואב וניצן שלי.

נעמי

אבא אהב לי

בשנים האחרונות מצאתי את עצמי מספרת עליך במקומות רבים. רק ביום שני בבוקר כשכבר היית בבית חולים סיפרתי עליך לסטודנטים שלי. דיברנו על משמעות בחיים והצורך של אדם לתת ולא רק לקבל. ואני סיפרת עליך. על כתיבת הספר ואיך בשבת אמרת לי כמה אתה שמח בו וחשוב לך להגיד תודה לכל מי שאיפשר זאת.

כשהייתי קטנה חשבתי שאתה גיבור גדול. כשגדלתי לפעמים ביקרתי את הצניעות והשקט, הרגשתי שאתה מוותר על עצמך. כבר שנים רבות שאני כל כך אוהבת את הצניעות הזו, את טוב הלב וחושבת שאתה גיבור גדול. היו לך את כל הסיבות בעולם להיות מריר וקשה. חווית מילדות אובדנים אך תמיד בחרת בחיים, בעשייה ובאופטימיות. זכינו בך שנים רבות כל כך. איזה עושר ואיזה עומק של קשר כשיש אבא כמוך מלווה לאורך החיים. אני מרגישה שזקנתך היא תיקון לילדותך.

הילד בן השלוש שנשלח לקיבוץ וגדל ללא אמא ואבא. כבר שש וחצי גיובינס מטפל בך במסירות ואתה מתמסר לו ולנו ומקבל את הזיקנה באהבה, וכך גם המוות. צלול חד ומתבונן. רגיש ומתחשב עד הרגע האחרון. איפשרת לי במהלך החיים להודות ולהגיד לך דברים רבים. זכינו כולנו בסגירת המעגל בכתיבת סיפור חייך.

ביום שני בפנימית א' בסורוקה התאפשר מעין נס ועם זאת אופייני לך כל כך. בשקט בשקט נפרדת מהעולם. זיכית אותי אבא ואיפשרת לי להיות איתך ברגע האחרונים. התמסרת למוות ללא מורא וללא חשש. היית כל כך רק ונעים למגע. ליטפתי אותך ואמרתי לך תודה שאיפשרת לי ללוות אותך בלכתך. תודה על כל מה שנתת וכמה שכולנו אוהבים אותך. ואיך אמא שכל כך אהבת והתגעגעת אליה מחכה לך.

אבא שלי היית לי בית שנים רבות כל כך. הרגשתי שאיפשרת תיקון להרבה כאבים בתוכי. נהוג לבקש סליחה בלכתו של אדם ואני מרגישה שסלחת לי, תמיד סלחת לי. תודה אבא, לימדת אותי על טוב לב מחויבות נאמנות ואהבה.

הדס

סבא fe

אני אדבר בשם כל הנכדים וכמובן בשמי הנכדה הכי קטנה במשפחה.
 סבא היקר והאהוב על כולם והכי חשוב במשפחה, חבל שאנחנו נפרדים ממך אך יודעים
 בידיעה שלא כאבת ולא סבלת אלא הלכת בשקט ושקט ואט אט למקומך בגיל 94. גיל מדהים,
 מוכנה שכולם יגיעו לגיל כזה.
 אתמול לפני שהלכת לעולמך יצא לי לעשות לך מחווה יפה בשבילך מבלי שאדע שזה קרה.
 קראתי שעתיים ספר באנגלית בשיעור ואני זוכרת שאתה היית קורא המון המון ספרים כמו
 תולעת ספרים קטנה וחמודה.
 אני אתגעגע אליך תמיד אבל תמיד אדע שאתה אצלי בלב...
 התרגלתי ברגע שאני מגיעה ופותחת את דלת ביתך אני אומרת "הי סבא איך אתה?" ואתה
 עונה לי תמיד: "שלומי טוב, מצוין" ומיד נותנת לך נשיקה.
 עכשיו כבר לא אוכל לעשות זאת כי אתה כבר לא פה...
 היית סבא מדהים אתגעגע אליך תמיד תמיד ואוהב אותך המון
 נכדתך הקטנה ניצן

ליוחנן חמי היקר

במשך 41 שנה חיינו היו משולבים יד ביד, הכרתי וזכיתי לחיות לצדך כבת משפחה.
 כמה שאתה ורותי הייתם מאושרים שסוף סוף הרווק הזקן של כתת רמון ירון בן 24 שנה
 התחתן, וכשנועה הנכדה הראשונה הגיעה למשפחה לא היה גבול לאושר שלכם.
 יוחנן, היית עבורי אבא שני, שידע במעשיו ובאני המאמין שלו להעניק לנו לירון נועה ואיה
 ערכים ואמונה באדם.
 לא הכרתי את סיפור חיך, הכרתי אותך כאבא של ירון, לאט לאט בכל פעם כמו שמקלפים
 בצל, נגלה לי פרק נוסף בחיך, ואני נשארתי המומה. אני חיה לצידו של איש צדיק וצנוע
 שנושא על כתפיו חתיכת הסטוריה של המדינה.
 לנועה ואיה היית סבא אוהב ונהדר ונערץ, שידע להעניק אהבה גדולה. לירון היית אבא נערץ
 ואוהב, שהחליט להמשיך את המורשת שלך בדור ההמשך הפלמ"ח.
 כשנפרדתי ממך בבית החולים ישנת וקיוויתי שאתה תתאושש ותחזור עוד כמה ימים הביתה,
 זה לא קרה, אחרי כמה דקות הדס קראה לנו בחזרה להיפרד סופית ממך.
 יוחנן, תחסר לי מאד. עוד פעם התייתמתי, כבר לא יהיו לנו ארוחות שישי שבת ביחד. נחמתי
 היא שאי שם אתה תתאחד עם רותי שאהבתך אליה לא פסקה לעולם.
 ממני ציפי כלתך.

אִירוֹן, נֶאֱמָר וְהֵדָם

יוחנן, אבא שלכם היה חלק מהמשפחה הגרעינית ביותר שלי, משפחה לא נורמטיבית, במושגי הימים ההם, משפחה שהחלק שלו בה, אפשר לה להיות לגיטימית, גם אם לא לפי הנורמה המקובלת.

אני מעמידה מול עיני את הצילום הראשון של שלושתם: יוחנן, רותי ואמא שלי, עליזה. כמה הבנה יש כבר בתמונה הרחוקה ההיא, לכך שהקשר עם רותי קושר אותו גם לעליזה, עוד לפני שהיתה אמי, כמעט כמו עם חותנת... והיתה שם קבלה שלמה כל כך, בלי לתת שום תחושה שמשוהו נגרע ממנו בשל הקשר המיוחד של רותי ועליזה. הנאמנות שלו היתה יציבה, קבועה ולא משתמעת לשתי פנים. במיוחד חשנו בה כאשר עלו מתחים שונים עם קרובי משפחה כאלה ואחרים. לגבי יוחנן, אף פעם לא היה לנו ספק, הוא לצידנו, הוא איתנו, הוא שלנו, אפשר להישען חזק.

מעניין, אני לא זוכרת אף פעם שקינאתי בכס על כך שלכם יש אבא ולי אין. כשהיינו נפגשים, פעמיים או שלוש בשנה, האהבה שלו אלי ואל אילה היתה כל כך ברורה, כל כך מחבקת, שלא היה מקום לקנאה. הוא היה של כולנו ומעולם לא הרגשתי שזה עולה לו במאמץ. בשנים מאוחרות יותר, הוא היווה בשבילי מודל לזוגיות מיוחדת, היום אולי היו קוראים לה זוגיות פמיניסטית לעיתים נדמה היה שהוא מבטל את עצמו בפניה של רותי. היא הובילה, היא דברה, היא התרגשה, היא ניהלה, היא חקרה והתעמתה על הממצאים. אבל אותי הוא כל כך ריגש. כל כך הרשימו אותי ההזדהות והמעורבות שלו במחקר של רותי, והנכונות שלו להיות בתפקיד המלווה. האהבה, החברות והנאמנות ללא תנאי שלו, לרותי ולכל אשר סביבה, הפיצו חום לכל עבר. ואני חושבת שאחר כך האהבה הזאת נתנה לו כוח ללוות את רותי במחלתה ובמותה ולחיות חיים עשירים שנים רבות אחריה.

בשנים האחרונות סגרנו הרבה מעגלים. נפתחו סודות, הסתיימו שתיקות ממושכות והיה ניסיון להקשיב לדברים שהוא רצה לומר ונפתח לו הפתח לספרם. כל פעם מחדש הייתי מופתעת מהמקום הטראומטי, העוצמתי, המרכזי, שתפסה בחייו מלחמת השחרור. כל שאלה או אמירה על משהו, בין אם על המשפחה, משאבי שדה, הנגב או הפוליטיקה העכשווית, שמשה מעין תרוץ, לדברים החשובים באמת, לקרבות הראל, לחברים שמאז, להחלטות הגורליות שאיש צעיר בשנות העשרים החליט לבדו על חיים ומוות. לתחושת, יוחנן לא השתחרר ממלחמת השחרור ומהפלמ"ח, למרות שבן גוריון הדיח אותו, למרות שהקים את המועצה האזורית רמת הנגב, למרות שיצר עם שותפיו את הנקודה הירוקה המדהימה הזאת בתוך הצהוב, את משאבי שדה, ולמרות המשפחה המקסימה שאתם.

ירון נעמי והדס, וכמובן גם ציפי, יואב, רן וגם נועה ואיה וניצן וגיא ואורן ונטע, המפגש האחרון שערכתם לכבודו בקיץ, עם המשפחה המורחבת שלא הכיר עד לאחרונה, והספר שלו שהוא זכה לראותו מודפס – אלה אפשרו לו להיפרד מכם בלב שלם, ואולי, הלוואי, להתאחד, בגלקסיה כלשהי, עם אלה ממשפחתנו שמחכים לו, או לכל הפחות עם רותי...
נריה שחור, בת דודה (הבת של עליזה בדמור ז"ל)

יוחנן היקר...

בשקט של דמעה עצובה בין הטוב לרע בין תפילה נושנה עצמת ענייד וכבר לא הייתה נשימה וככה הלכה לה נשמתך...
אשריני שזכיתי להיות לצידך השארת חלל גדול בליבי.
תחסר לי מאד כחבר.
אני אזכור אותך בדיוק כפי שהיית – אדם טוב לב, אנושי נעים הליכות וצנוע.
יהי זכרך ברוך חבר יקר.
כוכי

משפחת יוחנן ז"ל

יוחנן נפטר בשיבה טובה. אני הכרתי את יוחנן כששרתנו יחד בפלמ"ח ב-1942, כאשר שנינו היינו מפקדי הכיתות של מחלקת הסיירים של פלוגה ג'. בפלמ"ח התקדמנו בפיקוד - יוחנן הגיע לפקד על הגדוד הרביעי בחטיבת הראל, ואני לפקד על הגדוד החמישי גם כן בחטיבת הראל. במלחמת השחרור שנינו לחמנו בצה"ל כמפקדי גדודי פלמ"ח. שירתנו בפלמ"ח 7 שנים עד לפירוקו והתמזגותו עם צה"ל. תקופה זו הייתה התקופה המשמעותית בחיינו, ונוצרה החברות העמוקה שלי ליוחנן, שנשמרה עד היום.
בתום מלחמת העצמאות לא המשכנו לשרת בצבא. שנינו הלכנו להתישבות - יוחנן למשאבי שדה בדרום, ואני לחמדיה בצפון. למרות המרחק הגיאוגרפי, שמרנו על הקשרים בינינו. בשנים האחרונות יוחנן לקה בבריאותו, והיה מרותק לכסא גלגלים ולבית. הקפדתי להתקשר אליו מספר פעמים בכל שנה, ולהיזכר בימינו בפלמ"ח.

אבד לי ידיד אמת ויקר, חבר אהוב מוערך וחביב. אולם אל דאגה, בקרוב מאד אפגוש בו שוב. אני משתף אתכם ומשתתף עם משפחתכם בצער על מותו של יוחנן.
משה בו דרור (מוריס)

יוחנן שכן יקר

קשה לי לכתוב הספד, קשה לי יותר לחשוב שתמו ימי השכנות הטובה. נכנסתי אתמול לביתך, ראיתי את בני משפחתך, ירון וציפי, נעמי ויואב, הדס ורון, ואת נכדותיך והנכד, הציפו אותי זיכרונות על אותם השנים שהיינו שכנים, על הצמתים המשותפים של משפחתך ומשפחתי. 54 שנים גרנו באותו בית. עברנו ביחד אתה ורותי אני ופושקין, לבית מול עץ התות, לאחר מכן לבית בו אנו גרים עכשיו. בנותינו גדלו ביחד מבית התינוקות ועד לצבא. נזכרתי באירועים משותפים שחגגנו ביחד. ימי הולדת, בר מצווה משותף לכל הכיתה, האירוח על הדשא כאשר האורחים שלכם ושלי מתערבבים זה בזה. חגי מחזור משותפים, צבא, חתונות ולידות של נכדים.

עברנו ימים שמחים ופחות שמחים, ימי מחלטה של רותי, פרידה מרותי חברתי הטובה שנפטרה, אבל במשפחותינו. למעלה מחמישים שנה עברו. איננו צעירים יותר. אתה אינך נייד אך לא מאבד את הרצון לחיים, מגיע לפעילות של דור ותיק בעזרת ג'ובין המטפל המסור. הספקת להוציא את ספר חייך והזמנת אותי וחברים רבים להשקת הספר בעוד חודש, ולא ידעת שזה יהיה ביום השלושים שלך. אני נפרדת ממך בצער עם זיכרונות טובים. בנותינו הדס ורותם שומרות על קשר וחברות וגם הנכדות נועה ורון קשורות מאד מאז הילדות תמיד תישאר בליבי. הילדים שלך ובני זוגם היה לכם אבא מסור ולנכדים סבא נהדר. יהי זכרך ברוך רבקה קדם

תודה ענקית

הגעתי לקיבוץ במרץ 1969, נער בן 16, אמצע גיל ההתבגרות עם הרבה חששות ורצון להשתלב בחברה הקיבוצית - חברה שחלמתי, בהיותי בתנועה הציונית, להיות חלק ממנה ולהקים בה את עתידי בארץ.

רותי ויוחנן, לאחר קבלת הסכמה משלושת ילדיהם, קיבלו על עצמם לאמץ אותי לחיק המשפחה ולקלוט נער נוסף לביתם החם והצנוע. אני חייב להודות שהייתה להם תרומה משמעותית לכך שנושא האימוץ נכנס ללבנו. לאחר שהקמנו, פרידה ואני, משפחה משלנו, התנדבנו לאורך השנים לאמץ חברי גרעין, ילדי חוץ והיום גם חיילת בודדה.

הגעתי לקיבוץ כמעט ללא ידיעת השפה. בשבועיים-שלושה הראשונים "דאגתי" לישון הרבה ולהישאר בחדר בנעורים. כמובן שזה נבע מתוך ביישנות, אי-ידיעת השפה וגעגועים למשפחה והחברים בארגנטינה. רותי ויוחנן, בהבנה ובחכמה בלתי רגילה, ידעו לא ללחוץ, אלא לתמוך ולתת לזמן לעשות את שלו. התקבלתי בזרועות פתוחות על ידי כל המשפחה. לאורך כל הדרך ידעו רותי ויוחנן, לתת את המינון הנכון ביחס להשתלבותי בארץ ובמשפחה. כולל הביקורים אצל "סבתא דבורה", שדאגה שתמיד יהיו אצלה בבית, הממתקים והשתייה האהובים עליי. ההרגשה הטובה והביתית באה לידי ביטוי גם בשילוב החלקי שלי בימי חמישי בעזרה בניקיון בבית. תחום נוסף בו מצאנו עניין משותף היה משחקי השח-מט שבו יוחנן הצטיין וגם אני בילדותי.

הקשר עם אחי פבלו וגיסתי סופי היה מצוין, והם דאגו תמיד להעביר להורים בחו"ל שאני בידיים טובות ויכולים לישון בשקט. לאחר שנה עלו הוריי מארגנטינה ונוצר קשר מצוין בינם לבין רותי ויוחנן. ההורים תמיד דאגו לשבח את התרומה של משפחת זריז לקליטה של כולנו בארץ וספציפית למקום הנכון שתפסו בתהליך הקליטה שלי ובחיי בכלל. הקשר הטוב נמשך לאורך כל השנים. קשר מיוחד נרקם בין יוחנן לאמי, קשר שנמשך עד 2010, שבה הלכה אמי לעולמה לאחר עשרים שנה בקיבוץ.

בשנת 1976 התחתנתי עם פרידה והיא התקבלה בזרועות פתוחות למשפחה והשתלבה מהר מאוד עם כולם. לאחר שלוש שנים נולד אורן, בנו הבכור, וההתרגשות הייתה בשיאה עם קבלת הנכד הראשון למשפחה. ברבות השנים הקשר המשיך להתחזק, ילדיי אהבו מאוד לבוא בכל יום שישי לבית משפחת זריז וללכת לחדר האוכל ביחד. כך גם עם יתר הילדים - אמיר, שי, רוני ואלון, שלצערנו רותי לא זכתה להכיר. הקשר המצוין והשורשי שנבנה, נשמר לאורך השנים גם עם כל המשפחה המורחבת שהקימו ירון, נעמי והדס.

לאורך השנים היו לנו הרבה שיחות עם יוחנן שליווה אותנו בהתלבטויות שלנו בחיים ובקיבוץ, בפרט בתקופות מורכבות. כיוון שידעתי על שירותו הצבאי המפואר של יוחנן, והוקרתי את תרומתו למדינה, הייתי שולח את הילדים לשמוע את סיפוריו, והם תמיד היו חוזרים עם תחושת גאווה על מה ששמעו ממנו ועל מעשיו. בתקופת שירותי הצבאי מצאתי אצל יוחנן אוזן קשבת, והוא תמיד נתן עצות ממפקד בכיר למפקד זוטר כמוני. לא אשכח את הגלויה שקיבלתי מיוחנן במלחמת יום כיפור, ובה דברים שאמר לי שבזמנו הבנתי פחות, אבל הם מלווים אותי מאז, ובעיקר מגייסו של אורן, דרך שירותם הצבאי של כל הילדים ועד אלון שמתגייס החודש. באותה גלויה כתב לי יוחנן - "להיות חייל זה הרבה יותר קל מלהיות אבא של חייל". כמה צדק, כרגיל.

יוחנן, ורותי ליוו אותי לאורך השנים גם בתפקידי בקיבוץ. בבחירתי כרכז ועדת חברים לראשונה, רותי הייתה אוזן קשבת להתלבטויות שלי, ויוחנן ליווה אותי כשלקחתי על עצמי בגיל צעיר את ניהול המפעל. הנכונות לעזור והידע שלו בתחום הכלכלי תרמו לי רבות בהצלחתי התפקיד. לאחר הקדנציה הראשונה במפעל, נבחרתי למזכיר. גם אז תמיד היו מוכנים לעזור לי וקיימנו יחד שיחות רבות שתרמו לי מאוד במילוי התפקיד. תמיד, גם בתקופה הקשה בעת מחלתה של רותי, היא נתנה את כל כולה לשיחות ולהתייעצויות. תרומתה הייתה משמעותית עבורי, עד הרגעים האחרונים לחייה.

ביוחנן, מעבר לתרומתו הענקית למשפחתי, תמיד ראיתי את השילוב היפה בין נהג משאית "הסקניה" המפורסמת (מאוד התגאיתי כאשר הוא יצא איתנו לטיולים) לבין תפקידו כגזבר בקיבוץ ותפקידים משמעותיים בתנועה שבהם נשא. עם זיכרון פנומנלי, בדרכו השקטה ובמילים החשובות והמדויקות שמגיעות בזמן הנכון ובצורה הנכונה. אסיים ב"תודה ענקית" לרותי ויוחנן על תרומתם לאורך השנים לי ולמשפחתי יעקב ענבר

ה'כרות' האלוהית והארתקת עם יוחנן לר"ל

זכיתי להכיר ולהוקיר חברים רבים במשאבי שדה, וותיקים וצעירים כאחד. המפגש עם כל חברה וחבר וותיק היה תמיד מרגש, שכן, ייסוד הקיבוץ בחלוצה ב 1947, שהתבררה כחרבה, ובניית הישוב המשגשג בנקודה הנוכחית, הם מעשה חלוצי ובראשיתי מאין כמוהו. די להיזכר בספרים המרשים של יונת ואלכסנדר סנד, "אדמה ללא צל" כדי לעמוד על התפנית שלא תאמן מהימים הללו אל העת הזו.

לפני שבועיים ליווינו את זלדה היקרה, שהיא אחרונת המייסדים שהיו בחלוצה, ועתה אנו נפרדים מיוחנן, שרעייתו היתה אף היא מראשוני חלוצה.

על יוחנן הזדמן לי לשמוע לראשונה משני אנשים שאינם ממשאבי שדה; כשנפגשתי עם רחל רבין, אחותו של יצחק רבין, וסיפרתי לה שחזרתי לשורשים ואני מכהנת עתה כמזכירת קיבוץ במשאבי שדה, היא סיפרה לי שהיא מכירה היטב את יוחנן זריז; היא ויוחנן למדו יחד בבית ספר מיוחד של תנועת העבודה שהוקם בקיבוץ גבעת השלושה ע"י רוזה, אמא של רחל ויצחק. יוחנן היה ילד החוץ הראשון בגבעת השלושה והיה נער פעיל ומעורב בחברת הילדים שטופחה בגבעת השלושה (בהמשך, בהיות ביתי ונכדותיי בגבעת השלושה, במפגש עם אחד מוותיקי הקיבוץ, הוא הרחיב וסיפר לי על ייחודיותו ומעלליו של יוחנן בנעורים בקיבוץ).

לאחר מכן נפגשתי באקראי עם ד"ר צבי צמרת, יו"ר מכון "יד בן צבי", בביקור משותף בירוחם אצל מיכאל ביטון, וגם הוא, בשמעו שאני מזכירת קיבוץ משאבי שדה, סיפר לי רבות על יוחנן כאיש צבא. הקטע המרתק ביותר היה כשהוא סיפר שכן גוריון, ראש הממשלה ושר הבטחון במלחמת השחרור, כתב שיוחנן זריז הוא אחד מהמפקדים הנועזים והמוצלחים שקמו למדינת ישראל! הייתי נרגשת מהמחמאה והמחמיא, ואז מוסיף צבי צמרת באירוניה ש... מספר חודשים לאחר מכן בן גוריון פיטר את יוחנן זריז מהצבא, במסגרת הפיטורים הפוליטיים של יגאל אלון וכל הצמרת הפיקודית של חברי מפלגת מפ"ם שנלחמו בעוז ותושיה במלחמת העצמאות, אך חטאם היה שהם לא השתייכו למפלגת השלטון של מפא"י. כמובן שזה היה אחד המשגים הקשים של בן גוריון, על אף כושר מנהיגותו הגדול.

מסוקרנת מהמידע שקיבלתי בשני מפגשים אלה, הגעתי ליוחנן למפגש לקפה, כפי שנהגתי עם מספר לא מועט של חברים. השיחה היתה מרתקת, ואזי יוחנן ביקש שאזדמן לביקור נוסף, שכן אחד מהקרבות בהם הוא נלחם היה סמוך לנגבה והוא מעוניין לספר לי עליו. כמובן שהגעתי בשנית ושתייתי בצמא את דבריו. ומעבר לתוכן, נעימות הליכותיו של יוחנן, בהירות החשיבה וצניעותו, היו מרשימים.

בתום המפגש, אמרתי ליוחנן שחשוב מאוד שהוא יעלה את כל המעש והערכים המופלאים הללו על הכתב, ואזי הצעתי לירון וציפי ליזום מראיין שישוחח עם יוחנן ויערוך את ספר חייו. לשמחתי הרעיון קרם עור וגידים ויוחנן עוד הספיק לראות ולקרוא את הספר, ולהזמין אותי לאירוע ההשקה.

אני מאמינה שהספר הוא אישי וקיבוצי כאחד. הוא מהווה סיכום דרך ליוחנן, שהלך לעולמו בשיבה טובה, עתיר ביצירה, תרומה לקיבוץ, משפחה אוהבת ומטפל מסור. ובהיות יוחנן אחד מלבנות היסוד של כל מקימי בוני וממשיכי הקיבוץ, הספר שכתב יוחנן הוא גם מתת גדול לבית משאבי שדה כולו.

לו יהי ורוחו הסובלנית והמלכדת של יוחנן- תשרה מאורה על המשך זכרה של משאבי שדה
ענת מאור

אכתה שכתה שמוליק ריפמן ז"ל ליוחנן בהאיצו לשנת 90

ראש המועצה

ט"ו אב תשע"ד

11 אוגוסט, 2014

יוחנן ידידי, מותיקי רמת הנגב

היית מראשוני המתיישבים בקיבוץ משאבי שדה. התגייסת לפלמ"ח בשנת תשי"ב ושובצת בפלוגה צ' במלחמה הערבית של הגדוד הרביעי. בהמשך הקמת את הגדוד השביעי של הפלמ"ח בחטיבת הנגב והשתתפת בהתקפה על משטרת עיראק – סוידאן. לאחר מכן הפכת להיות המפקד של הגדוד הרביעי בחטיבת הראל ובהמשך המלחמה כמג"ד גדוד 122 של חטיבת כרמלי. וכמובן אי אפשר לשכוח ש"הודחת" מתפקידך עקב השתתפותך בכנס הפלמ"ח, ומי שהחזיר אותך לתפקידך היה משה דיין. היית כמובן ראש מועצה אזורית רמת הנגב בין השנים 54-58 ליווית את הקמת קיבוץ רתמים במחנה הזמני ביר עסלוגי.

יוחנן חברי, בשבילי היית יוחנן ורותי זריז. אנשים מיוחדים, חמים עם חיוך רחב על השפתיים ואלו שאימצו את חמי כהן במשך שנים רבות שהיה בן כיתתי.

השפעתך על משאבי שדה הייתה רחבה ועמוקה גם בשנים טובות וגם בשנים של משבר. צעדתם יחד אתה ורותי שבמשך שנים הייתה מורה ומחנכת "מיתולוגית".

היום בהגיעך לגיל 90 ברצוני להודות ולברך אותך על מה שעשית למען משאבי שדה ולמען רמת הנגב.

ישר כוח והרבה בריאות.

ידידך,

שמוליק ריפמן
ראש המועצה

האפילו מתוך הספר "אק ראנו לא יישח" – סיפור חייו של יוחנן לריז

מחרוט אילוי

אפילו

הקשר שלי עם ילדיי הוא עמוק, מלא אהבה ודאגה. אני יודע שהם אוהבים אותי וגאים בי. אני מרשה לעצמי לומר כיום, ממרום גילי, שלאורך כל הדרך הייתי אדם מקובל ואהוב, במשפחה אך גם במעגלים החברתיים הרחבים יותר ואפילו זכיתי לכינוי "החייכן". כן, אני מחייך. אני מבין היטב את משמעות הגיל שלי, אני בן 94, ויודע שהזמן עובר ושהוא הולך ומתקצר, אבל זה לא מטריד אותי. אני לא דואג משום שאני לא עוסק בזה בכלל. זאת למרות שהגוף כבר בגד. לשמחתי מספר שנים אני נעזר בג'ובין היקר, מטפל מהודו שמסייע לי בנאמנות ובמסירות בחיי היום יום.

אני אדם שיודע להביט על הצד החיובי של החיים, ומנסה ליהנות מכל רגע. עוזר לי בכך הרופא המקומי שלנו ששומר עליי היטב. הרופא שלי, איש אמוני, חתם לי, לבקשתי, על מסמך רשמי, ובו הסכמה לכך שלא אקבל טיפול מאריך חיים אם אהיה במצב של איבוד צלילות הדעת. חשוב לי מאוד – לא להידרדר ולא להיות לנטל על ילדיי ולא לאבד את כבודי האנושי. הידיעה שדאגתי גם לעניין הזה, מרגיעה אותי, ובכלל, כרגע אני רחוק מהמצב הזה - הראש "עובד", וכשאני נמצא בבית שלי, בסביבה המוכרת, אני מרגיש טוב וחווה הרבה רגעים טובים. כשאני מביט אחורה אל חיי, אני חש סיפוק ונחת. אין מה להתלונן, אני בסך הכול אדם בר מזל.

יוחנן

בית משאבי עדה

אבל ומתת' בצער ירון, נצח' הדס והמשפחה

על פטירתו של חברנו היקר

יוחנן לריז ז"ל